

10. SINIF 4.ÜNİTE ÖZETİ

AHLAKİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR

KONULAR:

1. İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi
2. İslam Ahlakının Kaynakları
3. Ahlak ile Terbiye Arasındaki İlişki
4. İslam Ahlakında Yerilen Bazı Davranışlar
5. Tutum ve Davranışlarda Ölçülü Olmak
6. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 11-12. Ayetler

1. İSLAM AHLAKININ KONUSU VE GAYESİ

İslam kelimesi sözlükte barış, emniyette ve güvende olmak anlamlarına gelmektedir. Terim anlamı olarak İslam; Yüce Allah'ın vahiy yoluyla son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v) gönderdiği ilahi emir, yasak, öğüt ve kuralların yer aldığı son dinin adıdır.

Ahlak kelimesi ise, Arapça 'hulk' kelimesinin çoğuludur. Hulk, 'tabiat, mizaç, huy ve karakter' gibi anlamlara gelir. Kavram olarak ahlak ise insanın iyi veya kötü olarak vasıflandırılmasına yol açan manevi nitelikleri, huyları ve bunların etkisiyle ortaya konan iradeli davranışlarının bütünüdür.

Kur'an-ı Kerim'de biri âdet ve gelenek, diğeri de ahlak manasına olmak üzere iki yerde geçmektedir. Arapçada insanın dış yapısı için 'halk', iç veya manevi yapısı için 'hulk' kelimesi kullanılır. Buna göre ahlak, sözlükte huylar, seciyeler, insanın yapısını belirleyen özellikler gibi anlamlara gelir. Ahlak, insanda yerleşmiş bulunan bir karakter yapısına işaret etmektedir. İnsanın düşünce ve eylemlerini büyük çapta şekillendiren ahlak insanın sahip olduğu karakter yapısıdır. Ahlak kurallarının bir kısmı çoğu insan tarafından evrensel doğrular olarak kabul görmüştür. Bazı ahlaki kurallar ise toplumların kendi inanç, gelenek ve anlayışına göre şekillenmiştir. Yalan söylemek, tüm insanlık tarafından kötü davranış olarak kabul edildiği için evrensel ahlaka bir örnektir. Varlıklar içerisinde ahlaken değerlendirmeye tabi olan, insandan başka bir varlık yoktur. İnsanın akıl sahibi olması, hür olması, bir arada yaşama mecburiyetinde olması gibi durumlar insanın yapıp ettiklerinin ahlaki ölçülere göre değerlendirilmesine sebep olur.

Ahlak, din ve hukuk gibi disiplinler, yaptıkları düzenlemelerle insan hürriyetinin sınırlarını belirlerler. "Ayıp", "günah" ve "yasak" kavramları, bir anlamda insan hürriyetinin dini, ahlaki ve hukuki normlara göre düzenlenmesine zemin hazırlar. İnsan, akli ile istek ve iştah güdülerinin tatmini için sayısız yollar bulabilir. Bu sistemin oluşumunda hak, hukuk, utanma, günah, merhamet gibi duygular başrolü oynar. Utanma duygusu, ahlakın vicdanlara yerleşmesinde önemli bir işlev görür.

İslam ahlakı, "Neyi yapmalıyız?" sorusunun cevabını araştırır. İyi ve kötü hakkında bilgi verir. Uymak zorunda olduğumuz kuralları ve sorumlulukları tanıtır. Böylece ahlaki olarak mükemmel bir insan meydana getirmeyi gaye edinir. **İslam ahlakının ana konusu**, insanın düşünce ve davranışlarıdır yani iyi ve kötü huy ve davranışların ne olduğudur. "İyi" ve "kötü" huylar, Allah (c.c.) tarafından insanın fitratına konulmuştur. Allah (c.c.), insanı yarattığında ona "iyi" ve "kötü" nün bilgisini tanıtmış ve tercihi insanın kendisine bırakmıştır.

**İSLAM
AHLAKININ
KONUSU**

İnsanın kendisine, diğer insanlara, topluma, diğer canlılara ve varlıklara karşı davranışları, görev ve sorumlulukları

İslam ahlakının gayesi, "en güzel biçimde yaratılmış" (ahsen-i takvim) insanın bu yaratılışına uygun olarak yaşamasını sağlamaktır. İslam ahlakı, güzel huy ve davranışların insana kazandırılmasını gaye edinir.

2. İSLAM AHLAKININ KAYNAKLARI

İslam ahlakının kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in sünnetidir. Nitekim Yüce Allah: "Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin." buyurarak Hz. Peygamberin ahlakının üstün bir ahlak olduğunu belirtmiştir. Kur'an'ın yaşama geçirilmiş hali Hz. Peygamberin sözleri ve uygulamalarıdır. Hz. Aişe'ye (r.a) Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ahlakı sorulunca O: "Siz Kur'an okumuyor musunuz? O'nun ahlakı Kur'an'dır" diye cevap vermiştir.

İslam ahlakı, Kur'an'ın önerdiği ahlakın Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) söz ve davranışlarıyla hayata geçirilmiş halidir. Ahlaki olarak iyi olan şeyler Allah'ın (c.c.) emrettikleri, kötü olan şeyler ise Allah'ın (c.c.) yasakladıklarıdır. "İslam ahlakı" terimi, İslamiyet'in sunmuş olduğu hayat tarzını ifade etmek için kullanılır. İslamiyet insanlığa bir hayat tarzı sunar. İnsanların nasıl yaşamaları gerektiğini neyin iyi neyin kötü olduğunu öğretir. İslam düşüncesine göre insan, ruh ve bedenden oluşmaktadır. İnsan, beden sağlığını koruduğu gibi ruh sağlığını da korumak zorundadır.

3. AHLAK İLE TERBİYE ARASINDAKİ İLİŞKİ

Terbiye, Arapça bir kelime olup, islah etme, düzene koyma, idare etme, eğitime, gözetme, yetiştirme edeplendirme, yetenekleri geliştirme ve davranışları kontrol etme anlamlarına gelir. Yol göstermek, islah etmek, yardım etmek gibi anlamları da olan terbiye kavramı, dilimizde daha çok eğitim yoluyla amaçlanan davranışları ortaya çıkarmak anlamında kullanılmaktadır. Yüce Allah'ın isimlerinden olan "Rab" ile ilgilidir.

Ahlak ve terbiye arasında yakın bir ilişki vardır. Bir insanın güzel ahlak sahibi olduğunu belirtmek için bazen "ne kadar terbiyeli" insan gibi ifadeler kullanılır. İnsanın ahlaki özellikleri, terbiye sonucunda değişebilir. İslam ahlak anlayışında insanın peygamberler vasıtasıyla kötülüklerden temizlenerek iyilik sahibi olacağı ifade edilmiştir. İnsanın ahlaki özellikleri, terbiye sonucunda değişebilir.

Ahlak eğitimi insanın beden, zihin ve ahlak bakımından geliştirilip olgunlaştırılmasına denir. Ahlak eğitimi ilk önce ailede başlar, okul ve toplum içerisinde süreç devam eder. Ahlak terbiyesinde asıl olan ailedir. Ailenin temel görevi çocuklarını dinî, ahlaki ve sosyal açıdan yetiştirmektir.

Kur'an-ı Kerim'de yer alan Lokman'ın (a.s) oğluna olan tavsiyesi bizlere bu konuda bir ışık tutmaktadır: **"Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret.**

Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir." (Lokman Suresi, 17. ayet.)

Sağlam bir karakter oluşturmak için, önce insanın doğru bir inanç sistemine sahip olması gerekir. İnanç sistemine uygun bir yaşantı, insanın iradesini güçlendirmesiyle olur. İslam'a göre iman; kişiyi ahlaki güzellikler yöneltir ve onu kötülüklerden alıkoyan dinamik bir kuvvettir. İman esasları, insan ruhunu temizlediği gibi, insanda Allah korkusu ve bilinci oluşturur. İbadetlerin düzenli olarak yapılması, irade terbiyesinde son derece etkilidir. Ancak ibadetin iradeye tesir edebilmesi için hem devamlı olması hem de belli bir bilinç düzeyinde (ihlas ile) yapılmış olması gerekir. İslam'a göre ibadetler ise, kalbi kötülüklerden temizleyerek insanın şahsiyetli olmasına yardımcı olur. İnsanın kendisine olan güvenini artırır, metanet ve cesaretini güçlendirir. Ayrıca karakterini sağlamlaştırır.

İslam ahlak anlayışına göre insan, ancak peygamberler vasıtasıyla kötülüklerden temizlenerek iyilik sahibi olabilir. Nitekim Hz. Peygamber, "Ben muhakkak ki muallim olarak gönderildim" buyurmuştur. Ahlakın güzelleşmesi, iyi bir karakter eğitimi ile mümkün olur. Bu bir anda olup bitecek bir iş değildir. Karakterin oluşması yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu anlamda Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ahlakın güzelleşmesi ile ilgili duası şöyledir: *"Allah'ım, dış görünüşümü güzel yarattığın gibi ahlakımı da güzelleştir."*

4. İSLAM AHLAKINDA YERİLEN BAZI DAVRANIŞLAR

İslam dini insanları dünya ve ahirette mutluluğa kavuşturmak ister. İki dünya mutluluğu Yüce Allah'ın buyruklarına uygun yaşamakla elde edilir. Bu buyrukların bir kısmını ahlak ilkeleri oluşturur. İslam ahlakında övülen ve yerilen bir takım davranışlar vardır. Örneğin anne-babaya iyilik etmek bir fazilet olarak övülürken akrabayla ilişkiyi kesmek yerilmiştir.

Yalan

İslam ahlakında yerilen davranışların başında yalan söylemek gelir. Yalan, gerçek dışı söz söylemek, asılsız bilgi ve haber vermektir. Yalan, doğruluğun zıddıdır. Yüce Allah, tüm Müslümanların, asılsız ve

yalan sözler söylemekten kaçınmalarını istemiştir: **“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin.”** (Ahzâb suresi, 70. ayet)

İslam, yalanı ve yalancılığı büyük günahlardan biri olarak kabul eder. Yalan, imanla bir arada duramayacak kötü bir davranıştır. Resulullah (s.a.v), Müslümanlara en güzel şekilde örnek olmuş; şaka ile bile olsa yalan konuşmamıştır. Hz. Peygamberin bir hadisinde yalan söylemek münafıklık alametlerinden biri olarak gösterilmiştir. Yine bir hadiste, **“Kardeşine bir söz söylediğinde o sana inanırken senin ona yalan söylemiş olman ne büyük bir ihanet!”** (Ebû Dâvûd, Edeb, 71) buyrulmuştur.

İftira

İftira bir kimseyi asılsız olarak suçlamak, ona gerçekte olmayan kötülük ve kusur isnat etmektir. Yalan söylemek bir açıdan iftira kavramı ile de ilişkilidir. İftira yalan sınıfına girer. Türkçede kara çalmak, çamur atmak ve leke sürmek gibi deyimlerle ifade edilir. İnsanı yalan ve iftiraya götüren en önemli nedenlerden biri karşılaştığımız olaylar ve kişiler hakkında gerçeği görmezden gelerek konuşmaktır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerimde yalan ve iftiranın önüne geçmek için insanların bilgi sahibi olmadıkları şeyler hakkında konuşmamalarını öğütler: **“İyice bilmediğin bir şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz, kalp bunların hepsi yaptıklarından sorumludur.”** (İsrâ suresi, 36. ayet.) Hz. Peygamber **“Her duyduğunu söylemesi kişiye yalan olarak yeter.”** (Ebû Dâvûd, Edeb, 80.) buyurarak yalan ve iftiradan sakınılmasını istemiştir.

Mahremiyet ihlali

İnsanların gizli hallerini, ayıp ve kusurlarını araştırmaya **tecessüs** adı verilir. Gizli kalması gerekenleri kötü maksatla araştırmak doğru bir iş değildir. Kur'an-ı Kerim inananların kardeş olduğunu belirtmiş ve toplumsal birlikteliği bozacak davranışlara karşı uyarılarda bulunmuştur: **“Ey iman edenler! ...İnsanların gizli hâllerini araştırmayın...”** (Hucurât sûresi, 12. ayet.)

Başkalarının gizli hallerini araştırmak toplumsal ilişkilerde huzur bozucu bir durumdur. Hz. Peygamber de bir hadiste: **“İnsanların gizli hâllerini araştırırsan ya aralarına fesat sokmuş olursun ya da aralarında neredeyse fesat çıkmasına neden olmuş olursun.”** (Ebû Dâvûd, Edeb, 37.) buyurur.

İslam kültüründe özel hayatın özellikle de aile hayatının mahremiyetini korumak ilkesi vardır. Bu ilkenin dayanakları, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in hadislerinde yer alır. Kamu yararı ve güvenlik gibi durumlar dışında, bir insanın ayıp ve kusurlarını araştırıp açıklamak değil, onları örtmek gerekir.

Gıybet

Gıybet bir insanın arkasından hoşlanmadığı şekilde konuşmak; incitici, küçültücü ve alay ifade eden sözler sarf etmektir. Konuşulan şeyin gerçekte olması yapılan şeyin gıybet olmasını değiştirmez. Türkçe de dedikodu olarak da bilinen çirkin bir davranıştır. **“Allah Resulü ‘Gıybet nedir biliyor musunuz?’ diye sordu. Sahabe ‘Allah ve Resulü daha iyi bilir.’ cevabını verdiler. Resulullah ‘Kardeşini**

hoşlanmadığı bir şeyle anmandır.’ buyurdu. ‘Ya kardeşimde o söylediğim durum varsa ne dersin?’ diye sorulunca Resulullah ‘Söylediğin şey eğer onda varsa gıybet etmişsindir. Şayet yoksa ona iftira etmiş olursun.’ buyurdu.” (Müslim, Birr, 70.) Yüce Allah gıybeti şu dikkat çekici benzetmeyle yasaklamıştır: “...Birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz!...” (Hucurât suresi, 12. ayet.)

Gıybet etmek bir kişilik ihlalidir. İnsanlar arasında küskünlük, kin ve huzursuzluğa neden olur. Bu açıdan İslam ahlakında son derece yakışsız bir tutum olarak görülür. Gıybet eden insan, kul hakkına girmiş olur. Günahından tövbe etmesi gerektiği gibi gıybetini edip hakkına girdiği insandan da helallik istemesi gerekir. Gıybet, esas itibarıyla haram olmakla birlikte bazı şartlar onun bu vasfını ortadan kaldırır. Haksızlık yapan kişiyi ilgili mercilere şikâyet etmek gibi.

Müslümanın gıybetten uzak durması, gıybet edilen meclisi terk etmesi gerekir. Bu da mümkün değilse gıybeteye karşı bir hoşnutsuzluk duygusu içinde başka şeylerle uğraşılmalıdır.

Haset

Haset, bir kimseyi sahip olduklarından dolayı kıskanmak, çekememektir. Hatta başkasında iyilik ve güzellik bulunmasını istememektir. Bir kimsenin sahip olduğu imkânları kıskanmak, bu imkânların ortadan kalkmasını istemek anlamına gelir. “Onda olmasın ben de olsun” şeklinde bir tutum takınmaktır. Genel olarak düşmanlık, kibir, aç gözlülük ve bencillik gibi duygular haset ve kıskançlığın nedenlerindedir. Kur’an-ı Kerim’de; “**Haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden sabahın Rabb’ine sığınırım.**” (Felak suresi, 5. ayet.) buyrulmakta; hasedin kötü bir huy olduğu ve zararından Allah’a (c.c.) sığınmak gerektiği ifade edilmektedir.

Hasedin zararı sadece kişinin kendisiyle sınırlı kalmayıp toplumsal ilişkilere de uzanır. Başkalarının imkânlarını çalma, hak sahiplerine engel olma gibi sonuçlar doğurduğunda toplumun huzurunu bozar. Resulullah (s.a.v), ümmetini haset konusunda uyarılmış hasedin kötülüğünü, “Kıskançlıktan kaçınınız; çünkü ateşin odunları yakıp bitirdiği gibi kıskançlık da güzel amelleri yer, bitirir.” (İbn Mâce, Zühd, 22.) şeklinde ifade etmiştir. Hadis-i şeriflerden anlaşıldığı üzere kalbin en büyük hastalıklarından olan haset, müminin iman ve ameline zarar vermektedir.

İnsanın kendinde olmayan başkasında olan bir şeyi beğenmesi, imrenmesi, kendinde de olmasını dilemesi haset değil, gıbtadır, imrenmektir. Bu iki kavram da hasedin zıttı ve övülen davranışlardır. Hz. Peygamber iki kişiye imrenileceğini bildirmiştir: “Biri, Allah’ın kendisine verdiği malı hak yolunda harcayan kimse; diğeri, Allah’ın kendisine verdiği ilim ve hikmete göre karar veren ve onu başkalarına öğreten kimsedir.”

Suizan

Zan kesin olmayan bilgiye dayalı hüküm vermektir. İslam bilginleri zanni iki kısma ayırmışlardır: Suizan ve hüsnüzan. Suizan bir kişi hakkında kötü düşünmek ve kötü kanaate sahip olmaktır. **Hüsnüzan** ise insanlar hakkında iyi düşünmektir. İslam dini kesin ve güvenilir bilgiye önem verir. Ayet ve hadis-i şerifler, bu hususla ilgili davranışın nasıl olması gerektiğine açıklık getirmektedir. Kur’an-ı Kerim’de, “**Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır...**” (Hucurât suresi, 12. ayet.) buyrulmaktadır. Ayetten anlaşıldığı üzere zannın hepsi günah değildir.

Nitekim bir başka ayette müminlere karşı hüsnüzanla muamelede bulunmak gerektiği beyan edilmektedir: **“Bu iftirayı işittiğiniz zaman iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, ‘Bu apaçık bir iftiradır.’ deselerdi ya!”** (Nûr suresi, 12. ayet)

Suizan ahlaki bir zayıflıktır. Suizanda bulunmak; bencillik, kıskançlık ve düşmanlık gibi kötü duyguların bir neticesi olarak ortaya çıkar. Bu duygular kişiyi olumsuz düşüncelere sevk eder. Doğru karar verebilmesini engeller, yanlış davranışlara yöneltir. Suizan, toplumun huzur ve mutluluğuna zarar verdiği için, dolayı kişi kul hakkına girer.

Hile

Hile yapmak insanları aldatmak, kandırmak ve karşı tarafı yanıltmaktır. Bu açıdan doğruluk ve adaletin zıddıdır. Kur’an-ı Kerim’de hile yapıp aldatmak münafıkların özelliği olarak karşımıza çıkar. Yüce Allah inanan insanlara yaptıkları işlerde doğruluk ve adaletten ayrılmamalarını öğütler.

Hile ve dolandırıcılık yoluyla elde edilen kazanç, helal olmayıp aynı zamanda kul hakkı sayılmaktadır. Hilenin en çok yapıldığı alanlardan birisi de ticarettir. Kur’an-ı Kerim’de ve hadislerde müminler hile ve aldatmayla elde edilen kazançtan uzak durmaları istenmiştir. **“Ölçtüğünüz zaman dürüst olun, tam ölçün. Doğru terazi ile tartın. Bu hem ticaretiniz için daha hayırlı, hem de âkibet yönünden daha güzeldir.”** (İsra suresi, 35. ayet) Peygamberimiz de **“Bizi aldatan bizden değildir.”** (Müslim, İman, 164.) Sözüyle bizi uyarıştır.

İnsanları aldatıp kandırmanın altında maddi hırslar, çıkarlar ve bencillik gibi nedenler yatmaktadır. Kişi her koşulda doğruluk ve adaleti titizlikle korumalıdır. Yaptığı işlerin bir hak ihlali olup olmadığına, insanlara zarar verip vermediğine dikkat etmelidir. Hile bir toplumda görülmeye başladığında insanlar arasındaki doğruluk ve güven ilişkileri zedelenir. Karşılıklı güvenin olmadığı toplumda da huzurlu bir hayat sürdürülemez.

İsraf

İsraf genel olarak tutum ve davranışlarda normal olan sınırı aşmak, aşırı davranmak, ölçü dışına çıkmaktır. Yaygın olarak maddi olanakları ihtiyaçtan fazla tüketmek, gereksiz yere harcama yapmak ve savurganlık anlamında kullanılır. İsraf eden kimseye **müsrif** denir. Kur’an-ı Kerim’de her türlü aşırılık yerilir, Yüce Allah’ın ölçüsüz davrananları ve müsrifleri sevmediği belirtilir: **“...Yiğün için fakat israf etmeyin. Çünkü o, israf edenleri sevmez.”** (A’raf suresi, 31. ayet.)

İnsanın imkânları ölçüsünde giyinmesi, yiyip içmesi ve Allah’ın nimetlerinden faydalanması israf değildir. Zaman, sağlık, enerji kullanımı vs her alanda ölçülü olmak gerek. Önemli olan ölçüyü aşmamaktır. Kur’an-ı Kerim genel olarak davranışlarımızda ölçülü olunmasını ister.

İsraf sadece maddi konularla sınırlı değildir. İsraf hem yiyecek ve eşya kullanımında aşırılık hem de Allah’ın (c.c.) koyduğu helal ve haram ölçülerine uymamak anlamındadır. İnsanlar gündelik hayatlarında zaman, emek ve duygu israfı da yapmaktadırlar. İletişim araçlarıyla uzun süre vakit geçirmek zaman ve emek israfıdır.

İslam âlimlerine göre bir insan Allah (c.c.) yolunda malını çokça infak etse de savurganlık yapmış sayılmaz; fakat gayr-ı meşru bir iş için sadece birkaç kuruş da harcarsa yine saçıp savurmuş kabul edilir

Yerilen davranışları bilmek ve bu konulara hassasiyet göstermek iyi bir insan olmanın şartıdır. İyi insanlar kötü olan şeylerden uzak durmada kararlılık gösterirler. Toplumsal birlik, huzur ve kardeşlik bu davranışlardan uzak kalındığı zaman gerçekleşir. İnsanlar erdemli işler sergileyince erdemli bir toplum ortaya çıkar.

5. TUTUM VE DAVRANIŞLARDA ÖLÇÜLÜ OLMAK

Ölçülü olmak dengeli hareket etmek ve aynı zamanda tutum ve davranışlarda aşırıktan uzak durmaktır. Yüce Allah İslam'ın orta yolu benimsediğini, Müslümanların da "dengeli bir ümmet" olduğunu ifade etmiştir. Kur'an-ı Kerim bunu "...Sizi dengeli (vasat) bir ümmet yaptık..." (Bakara suresi, 143. ayet.) buyruğuyla dile getirir. **Dengeli ümmet** "inancında, ahlakında, her türlü tutum ve davranışlarında doğruluk, dürüstlük ve adalet çizgisinde kalmayı başaran sağduyulu, ölçülü, insafli, uyumlu nesil ve toplum" anlamına gelir.

İnsanlarla ilişkilerimizde ve duygularımızda ölçümüzün nasıl olması gerektiği konusunda Peygamberimiz şöyle buyurur; "*Dostunu severken ölçülü sev, zira günün birinde düşmanın olabilir. Düşmanına da ölçülü bir şekilde buğzet, çünkü günün birinde dostun olabilir.*" (Tirmizî, Birr, 60.) Yardımlaşmada ve dayanışmada ölçülü olmayı öğütleyen ayet; "**Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın.**" (İsrâ suresi, 29. ayet.) Yeme içme, sevme nefret etme, paylaşma gibi her konuda ölçülü olmak İslam ahlakının en önemli konularındandır. Aile ve toplumda mutlu olunabilmenin yegâne şartı tutum ve davranışlarımızda ölçülü olmaya bağlıdır.

Tutum ve davranışlarda ölçülü olmak insanı erdeme; erdem de mutluluğa götürür. Mutlu olmak herkesin isteğidir. Bunun yolu aşırılıklardan uzak durmak ve ölçülü bir hayat sürdürmekten geçer. Ölçülü olmak aşırıktan uzak durmaktır. Hangi alanda olursa olsun aşırılığın her türlü kötüdür. İyi işler bile aşırı yapıldığı zaman iyilik vasfını kaybeder.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatı da son derece ölçülüdür. Yüce Allah onu 'en güzel örnek' diye nitelemiş ve Müslümanların hayatta onu rehber edinmelerini istemiştir: "**Orta yolu tutunuz, amellerinizi mükemmelleştirmeye ve Allah'a yakın olmaya gayret ediniz.**" (Buhârî, Rikâk, 81.) Kur'an ahlakıyla hareket eden Hz. Muhammed (s.a.v.) dünya ve ahiret dengesini gözetmiştir. Kulluğunda, alışverişinde, aile yaşantısında, savaşta ve barışta her zaman ölçülü hareket etmiştir.

6. KUR'AN'DAN MESAJLAR

Hucurat Suresi 11-12. Ayetler:

11. "Ey iman edenler! Erkekler diğer erkeklerle alay etmesinler; onlar kendilerinden daha hayırlı olabilirler; kadınlar da diğer kadınlarla alay etmesinler; alay edilen kadınlar edenlerden daha hayırlı olabilirler. Birbirinizi ayıplamayın, birbirinize kötü ad takmayın. İman ettikten sonra fâsıklıkla anılmak ne kötüdür! Günahlarına tövbe etmeyenler yok mu, işte zalimler onlardır.

12. "Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü zannın çoğu günahdır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz! Allah'a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul eden ve merhameti sonsuz olandır."

Hucurat suresinde ağırlıklı olarak toplumsal yaşamda dikkat edilmesi gereken görgü kuralları ve ahlaki değerler üzerinde durulmaktadır. Ayrıca müminlerin kardeş olduğu belirtilmiş ve tek asıldan yaratıldıkları için insanlığın birliğine vurgu yapılmıştır.

Bu ayetlerden çıkarılabilecek bazı ilkeler:

- Birbirinizle alay etmeyin
- Birbirinizi ayıplamayın
- Birbirinize lakap takmayın
- Zandan sakının
- Birbirinizin kusurunu araştırmayın
- Gıybet etmeyin

Mehmet ERDEM
Kartal İMKB M.T. A.L.

mehmeterdem44@yahoo.com
<https://www.mehmeterdem.biz>